

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo
ministerijai
Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai

2026 m. gegužės 8 d., Nr. 26-071ER

DĖL 2024 M. SPALIO 23 D. EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVOS (ES) 2024/2831 DĖL DARBO PLATFORMOJE SĄLYGŲ GERINIMO PERKĖLIMO Į LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISĖ ASPEKTŲ DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS ĮSTATYMO PROJEKTO KONTEKSTE

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – **LVK**), atsižvelgdama į 2025 m. balandžio 30 d. vykusiamе Lietuvos Respublikos trišalės tarybos posėdyje pasiektą susitarimą, pagal kurį LVK kartu su atstovaujamosis skaitmeninėmis platformomis papildomai įvertins Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – **Ministerija**) atnaujintą Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo Nr. IX-1672 pakeitimo įstatymo projektą (toliau – **DSSJ projektas**) ir per 5 darbo dienas pateiks savo vertinimą dėl siūlomo reguliavimo, teikia šias pastabas.

Pastabos teikiamos Direktyvos (ES) 2024/2831 dėl darbo skaitmeninėse platformose sąlygų gerinimo (toliau – **Direktyva**) perkėlimo į Lietuvos Respublikos teisę kontekste, vertinant, ar DSSJ projekte siūlomas reguliavimas atitinka Direktyvos tikslus, apimtį ir proporcingumo principą bei ar siūlomu reguliavimu nėra išplečiamas Direktyvos taikymas to papildomai nepagrindžiant.

1.1. Bendrosios pastabos

LVK dėkoja Ministerijai už pastangas ieškoti kompromiso ir už tai, kad, įvertinus LVK pateiktas pastabas, buvo atnaujintas DSSJ projektas. Tačiau ir toliau norime atkreipti dėmesį, kad DSSJ projektas kai kuriose dalyse peržengia Direktyvos 12 straipsnio ribas. Nors valstybės narės turi teisę priimti aukštesnio lygio apsaugą užtikrinančias normas, LVK ragina įvertinti, ar tokios nuostatos yra proporcingos, aktualios Lietuvai ir nesukelia nepateisinamų papildomų įsipareigojimų bei administracinių kaštų rinkos dalyviams, kurių Direktyva nenumato. Jeigu tokie kaštai būtų sukelti manome, kad privalo būti atliktas ekonominio poveikio vertinimas ir tai turi būti padaryta iki teikiant įstatymų projektus viešo derinimo procedūrai.

LVK vertinimu, Direktyvoje darbuotojų saugos ir sveikatos nuostatos buvo sąmoningai susietos tik su platformų darbuotojais, neapimant savarankiškai dirbančių asmenų, todėl nacionaliniu lygmeniu siūlomas reikšmingas reguliavimo išplėtimas negali būti laikomas vien techniniu Direktyvos perkėlimu.

1.2. DSSJ projekto 1 straipsnis – darbo sąlygos savarankiškai dirbantiems asmenims

DSSJ projekto 1 straipsniu ir toliau siūloma papildyti DSSJ 1 straipsnio 1 dalį nauju 6 punktu, kuriuo kaip vienas iš šio įstatymo tikslų įtvirtinamas tikslas nustatyti skaitmeninėms platformoms pareigas siekiant sudaryti saugias ir sveikas darbo sąlygas platformose savarankiškai dirbantiems asmenims. Manytina, kad tokia formuluotė iš esmės išplečia patį DSSJ reguliavimo tikslą ir sistemiškai prilygina savarankiškai dirbančių asmenų apsaugą darbuotojų saugos ir sveikatos režimui, taikomam išskirtinai tik darbo santykiuose. Kartu pažymėtina, kad Direktyva tokios pareigos nenustato – Direktyvos 12 straipsnis darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus sieja išimtinai su platformų darbuotojais (sudariusiais darbo sutartį), o ne su savarankiškai dirbančiais asmenimis pasinaudojant platforma

plačiąja prasme. Todėl siūlomas pakeitimas vertintinas ne kaip būtinas Direktyvos perkėlimas, o kaip papildomas nacionalinio reguliavimo išplėtimas neatlikus tokio reguliavimo galimo poveikio vertinimo.

Pažymime, kad savarankiškai dirbantys asmenys vykdo veiklą savo rizika ir patys prisiimdami atsakomybę už ją. Pagal Civilinio kodekso 6.717 straipsnio 2 dalį paslaugų teikėjas, laikydamasis sutarties sąlygų, turi teisę pats pasirinkti sutarties vykdymo būdus ir priemones. Kadangi tokie asmenys patys padengia su veikla susijusias išlaidas, įskaitant darbo priemonių įsigijimą, jų veiklai taikomas kitoks apmokestinimo režimas nei darbo santykiuose. Jeigu skaitmeninė darbo platforma būtų įpareigota užtikrinti savarankiškai dirbančio asmens saugą ir sveikatą darbe bei aprūpinti jį darbo priemonėmis, faktinė ir teisinė atsakomybė bei su tuo susijusi finansinė našta iš esmės pereitų platformai. Tokiu atveju platforma vykdytų išskirtinai darbdaviui būdingas funkcijas, nors pagal Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymą ji net nebūtų laikoma darbdaviu. Be to, savarankiškai dirbantys asmenys prarastų veiklos organizavimo laisvę, nes jiems taptų privalomos platformos nustatytos saugos ir sveikatos taisyklės bei kitos priemonės. Tokie elementai galėtų būti vertinami kaip vadovavimo ir kontrolės požymiai, sudarantys prielaidas ateityje vien dėl šios priežasties perklasifikuoti civilinius santykius į darbo santykius. Tai prieštarautų ir kartu teikiamam Darbo kodekso projektui ir jame įtvirtinamoms nuostatoms, susijusioms su asmenimis, vykdančiais savarankišką veiklą.

Todėl DSSJ projekto 1 straipsnio formuluotė, kuria kaip vienas iš DSSJ tikslų įtvirtinama nustatyti skaitmeninėms platformoms pareigas siekiant sudaryti saugias ir sveikas darbo sąlygas savarankiškai dirbantiems asmenims, iš esmės išplečia darbuotojų saugos ir sveikatos reguliavimą į santykius su savarankiškai dirbančiais asmenimis ir materialiai priartina platformos vaidmenį prie darbdavio funkcijų. Tai nėra Direktyvos perkėlimas – tai platesnis nacionalinis reguliavimas, kuris turėtų būti svarstomas atskirai, įvertinus jo poveikį rinkos dalyviams bei atitiktį proporcingumo principui. LVK ragina atsisakyti šio papildomo reguliavimo.

1.3. DSSJ projekto 5 straipsnis – 38³ straipsnio 6 dalis

DSSJ projekto 5 straipsniu siūloma 38³ straipsnio 6 dalis išplečia analogiškas pareigas ir kitiems darbdaviams (ne platformoms), kurie naudoja automatizuotas stebėsenos ar sprendimų priėmimo sistemas. Ši nuostata akivaizdžiai peržengia Direktyvos taikymo sritį, kuri yra skirta išskirtinai skaitmeninėms darbo platformoms ir jų darbuotojams.

LVK supranta, kad algoritminio valdymo klausimų aktualumas plečiasi ir tradicinių darbdavių atžvilgiu. Tačiau tokio pobūdžio reguliavimas yra savarankiška nacionalinė darbo saugos politika, o ne Direktyvos perkėlimo klausimas, todėl jis turėtų būti svarstomas atskirame teisėkūros procese, siekiant užtikrinti tinkamą poveikio vertinimą ir visų suinteresuotų šalių iš skirtingų institucijų bei privačių sektorių dalyvavimą.

1.4. DSSJ projekto 5 straipsnis – 38³ straipsnio 7 dalis

Atnaujinta DSSJ projekto 38³ straipsnio 7 dalies redakcija iš dalies atsižvelgia į anksčiau LVK teiktas pastabas. Teigiamai vertiname tai, kad naujoje redakcijoje atsisakyta formuluotės, pagal kurią informacija turėjo būti pateikiama „sudarant su kiekvienu jų civilinę sutartį dėl darbo atlikimo“. Taip pat atsisakyta ankstesnėje redakcijoje buvusios tiesioginės nuostatos, aiškiai įpareigojančios platformą vertinti savarankiškai dirbančių asmenų profesinę riziką. Tai iš dalies sumažina tiesioginį darbuotojų saugos ir sveikatos reguliavimo susiejimą su civilinių santykių forma. Vis dėlto, nepaisant šių pakeitimų, siūlomas reguliavimas ir toliau iš esmės išlaiko darbuotojų saugos ir sveikatos pareigų perkėlimą į santykius su savarankiškai dirbančiais asmenimis.

Atkreipiame dėmesį, kad atnaujintame projekte reikšmingai išplėsta savarankiškai dirbančių asmenų informavimo pareigos apimtis ir dažnumas. Ankstesnėje projekto versijoje informavimo pareiga buvo vienkartinio pobūdžio, tuo tarpu dabar siūloma nustatyti, kad informacija turi būti pateikiama „prieš jiems pradėdant darbą platformoje ir kaskart atnaujinus informaciją“. Tokia formuluotė sukuria tęstinę pareigą nuolat atnaujinti ir teikti informaciją savarankiškai dirbantiems asmenims. Be to, naujoje redakcijoje detalizuojamas pats informavimo turinys, nustatant pareigą teikti informaciją apie (1) automatizuotų sistemų keliamą riziką; (2) platformos taikomas prevencines ir

apsaugos priemonės; (3) rekomenduojamos priemonės, kurių turėtų imtis pats savarankiškai dirbantis asmuo; (4) pranešimų apie grėsmes saugai ir sveikatai, įskaitant smurtą ir priekabiavimą, teikimo kanalus. DSSJ projektu nėra paaiškinama, kokia tai konkrečiai informacija turėtų būti.

Kartu DSSJ projekto 38³ straipsnio 7 dalyje ir toliau nustatyta, jog platforma *mutatis mutandis* taiko šio straipsnio 1 dalies 1–3 punktų bei 3–5 dalių nuostatas. Kadangi minėtos nuostatos apima automatizuotų sistemų keliamos rizikos vertinimą, apsaugos priemonių tinkamumo vertinimą, prevencinių ir apsaugos priemonių nustatymą, netinkamo spaudimo prevenciją bei pranešimų apie grėsmes saugai ir sveikatai kanalų užtikrinimą, nėra aišku, koks santykis yra su *mutatis mutandis* taikomomis nuostatomis ir kokia apimtimi išlieka rizikos vertinimo ir prevencinių priemonių pareigos savarankiškai dirbančių asmenų atžvilgiu. Todėl, nepaisant atliktų pakeitimų, ir toliau matome teisinį neapibrėžtumą dėl platformoms tenkančių pareigų apimtys bei jų praktinio įgyvendinimo ribų.

Papildomai pažymėtina, kad atnaujintame projekte aiškiai įtvirtinama pareiga informuoti savarankiškai dirbančius asmenis apie pranešimų dėl grėsmių saugai ir sveikatai, įskaitant smurtą ir priekabiavimą, teikimo kanalus. Šios pareigos Direktyvoje nėra numatytos.

Atsižvelgiant į tai, manytina, kad atnaujinta DSSJ projekto 38³ straipsnio 7 dalies redakcija, nepaisant tam tikrų atliktų korekcijų, ir toliau iš esmės peržengia Direktyvos reguliavimo ribas. Siūlomas reguliavimas neapsiriboja vien informavimo apie automatizuotų sistemų veikimą pareigomis, bet *mutatis mutandis* perkelia reikšmingą dalį darbuotojų saugos ir sveikatos režimo į santykius su savarankiškai dirbančiais asmenimis. Mūsų vertinimu, toks reguliavimas turėtų būti vertinamas ne kaip būtinas Direktyvos perkėlimas, o kaip papildoma nacionalinė reguliavimo iniciatyva, kuriai būtinas atskiras proporcingumo ir poveikio vertinimas.

1.5. DSSJ projekto 5 straipsnis – 38³ straipsnio 8 dalis

Atnaujintame DSSJ projekte papildomai įtraukiama nauja 38³ straipsnio 8 dalis, kurios ankstesnėje projekto redakcijoje apskritai nebuvo, išplečianti platformoms nustatomų pareigų apimtį savarankiškai dirbančių asmenų atžvilgiu. Tai yra, pagal siūlomą reguliavimą platformai nustatomos pareigos vertinti darbo metu naudojamų darbo priemonių ar kitų gaminių keliamą riziką asmens saugai ir sveikatai profesionalaus jų naudojimo metu, pateikti saugaus naudojimo instrukcijas bei užtikrinti tiekiamų asmeninių apsaugos priemonių tinkamumą.

LVK vertinimu, toks reguliavimas peržengia Direktyvos reguliavimo ribas, nes Direktyva nereglamentuoja platformų pareigų dėl savarankiškai dirbantiems asmenims tiekiamų darbo priemonių, gaminių ar asmeninių apsaugos priemonių saugos. Tuo tarpu siūloma nauja 8 dalis pereina iš algoritminio valdymo reguliavimo į klasikinę darbuotojų saugos ir sveikatos bei darbo priemonių saugos sritį.

Ypač reikšminga tai, kad projekte kalbama ne apie bendrą gaminio saugą vartotojui, o apie rizikos vertinimą „profesionalaus naudojimo darbo platformoje metu“. Tokia formuluotė iš esmės perkelia reguliavimą į profesinės rizikos ir darbo priemonių saugos sritį, kuri tradiciškai siejama su darbo santykiais ir darbdavio vykdoma darbo proceso kontrole. Todėl siūlomos pareigos savo turiniu *de facto* priartina platformą prie darbdavio funkcijų, nors *de jure* darbo santykiai nėra konstatuojami.

Siūloma nuostata taip pat šias pareigas sieja tik su tais atvejais, kai darbo priemonės ar kitus gaminius tiekia pati platforma, nepriklausomai nuo to, ar gaminys teikiamas už atlygį ar ne. Vis dėlto projekte nėra aišku, kokiais konkrečiai atvejais platforma būtų laikoma tokių priemonių ar gaminių tiekėja. Praktikoje platformų veiklos modeliai gali būti įvairūs – tam tikri gaminiai gali būti parduodami, siūlomi pasirinktinai, suteikiami nuomos pagrindu ar naudojami kitais pagrindais. Todėl nėra pakankamai aišku, kokiais atvejais platformai kiltų DSSJ 38³ straipsnio 8 dalyje nustatytos pareigos.

Pažymėtina ir tai, kad darbo priemonių ir kitų gaminių saugai jau taikomas išsamus Europos Sąjungos ir nacionalinis gaminių saugos reguliavimas, įskaitant Reglamentą (ES) 2023/988 dėl bendros gaminių saugos bei kitus

specialiuosius teisės aktus, nustatančius gamintojų, importuotojų, platintojų ir kitų ekonominės veiklos vykdytojų pareigas. Todėl nėra aišku, kokią papildomą reguliavimo funkciją atlieka siūloma DSSJ 38³ straipsnio 8 dalis bei kuo ji sistemaiškai skiriasi nuo jau galiojančio gaminių saugos režimo.

Kadangi siūloma 38³ straipsnio 8 dalis sukuria papildomą ir Direktyvoje nenumatytą nacionalinį reguliavimą, papildomai išplečiantį platformoms tenkančių pareigų apimtį savarankiškai dirbančių asmenų atžvilgiu bei dar labiau priartinantį šių santykių reguliavimą prie darbuotojų saugos ir sveikatos režimo, taikomo darbo santykiuose, siūlome šios nuostatos DSSJ projekte atsisakyti.

1.6. Dėl atsakomybės modelio aiškumo

Norime atkreipti dėmesį, kad DSSJ projekte išlieka teisinis neapibrėžtumas dėl platformoms tenkančios atsakomybės modelio santykyje su nustatomomis pareigomis savarankiškai dirbančių asmenų atžvilgiu. Nors platformoms nustatomos darbuotojų saugos ir sveikatos pobūdžio pareigos savarankiškai dirbančių asmenų atžvilgiu, nėra aišku, ar ir kokia apimtimi platformoms būtų taikoma atsakomybė už DSSJ projekto 38³ straipsnio 7 ir 8 dalių bei kitų *mutatis mutandis* taikomų pareigų nevykdymą. Taip pat nėra aišku, koku teisiniu pagrindu tokia atsakomybė būtų grindžiama ir kaip šios pareigos derėtų su tuo, kad savarankiškai dirbantys asmenys nėra platformos darbuotojai.

1.7. Prašymas papildomai įvertinti ir paaiškinti siūlomo reguliavimo taikymą

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytas pastabas, LVK prašo Ministerijos papildomai įvertinti bei paaiškinti šiuos su siūlomu reguliavimu susijusius aspektus, kurie, mūsų vertinimu, DSS projekte šiuo metu nėra pakankamai aiškūs.

1. Kaip Ministerija vertina siūlomo reguliavimo atitiktį Direktyvos 12 straipsnio tikslams ir apimčiai, atsižvelgiant į tai, kad Direktyvoje darbuotojų saugos ir sveikatos nuostatos siejamos tik su platformų darbuotojais, neapimant savarankiškai dirbančių asmenų?
2. Kokia apimtimi savarankiškai dirbančių asmenų atžvilgiu būtų taikomos DSSJ projekto 38³ straipsnio 1 dalies 1–3 punktų bei 3–5 dalių nuostatos *mutatis mutandis* ir kokios konkrečiai pareigos platformoms iš to kiltų praktikoje?
3. Kaip praktikoje platformos turėtų įgyvendinti DSSJ projekto 38³ straipsnio 7 dalyje *mutatis mutandis* taikomas pareigas, susijusias su automatizuotų sistemų keliamos rizikos vertinimu, bei 38³ straipsnio 8 dalyje nustatytą pareigą vertinti gaminių keliamą riziką „profesionalaus naudojimo darbo platformoje metu“, tais atvejais, kai platforma nekontroliuoja savarankiškai dirbančių asmenų darbo organizavimo, darbo vietos, darbo laiko ar konkrečių darbo aplinkybių?
4. Kokiais kriterijais remiantis būtų nustatoma, kad platforma „tiekia“ darbo priemones ar kitus gaminius DSSJ projekto 38³ straipsnio 8 dalies prasme?
5. Kaip siūlomas DSSJ projekto 38³ straipsnio 8 dalies reguliavimas derėtų su jau galiojančiu Reglamentu (ES) 2023/988 dėl bendros gaminių saugos bei kitais gaminių saugą reglamentuojančiais teisės aktais, jau nustatančiais gamintojų, importuotojų, platintojų ir kitų ekonominės veiklos vykdytojų pareigas?
6. Koku teisiniu pagrindu ir kokia apimtimi platformoms būtų taikoma atsakomybė už DSSJ projekto 38³ straipsnio 7 ir 8 dalių bei kitų *mutatis mutandis* taikomų pareigų nevykdymą savarankiškai dirbančių asmenų atžvilgiu, atsižvelgiant į tai, kad savarankiškai dirbantys asmenys nėra platformos darbuotojai?
7. Kaip Ministerija vertina siūlomo reguliavimo poveikį civilinių ir darbo santykių atribojimui bei riziką, kad darbuotojų saugos ir sveikatos pobūdžio pareigų perkėlimas į santykius su savarankiškai dirbančiais asmenimis gali būti vertinamas kaip papildomas vadovavimo ir kontrolės elementas?

Atkreipiame dėmesį, kad tolesni sprendimai ir mūsų pozicija dėl šio įstatymo gali būti pateikta tik gavus aktualius atsakymus kaip praktinėje veikloje veiktų minimas reguliavimas. Mūsų nuomone šie atsakymai bus svarbūs ir visiems kitiems Trišalės tarybos nariams, kurie neturėjo galimybės su DSSJ projekto pakeitimais susipažinti iki paskutinio Trišalės tarybos posėdžio. Taip pat pažymime, kad šis atnaujintas DSSJ projektas nebuvo pristatomas ir

nebuvo svarstytas Darbo santykių komisijoje, o pateiktas svarstyti tiesiogiai Trišalei tarybai nepagrindžiant ir nepaaiškinant to priežasčių.

LVK pasirengusi ir toliau dalyvauti konstruktyviame dialoge ir, esant poreikiui, pateikti papildomus komentarus ar susitikti tiesiogiai svarstyti iškeltus klausimus.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Ineta Rizgelė